

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813
IJKR 2017; 3(3): 87-89
© 2017 IJKR
www.kannadajournal.com
Received: 17-05-2017
Accepted: 18-06-2017

ಶ್ರೀರಾಮ. ಎಂ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಬಿ.ಬಿ.ಎಂ, ವಿಭಾಗ, ನ್ಯೂಹಾರಿಜನ್
ಕಾಲೇಜು, ಮಾರತ್ತಹಳ್ಳಿ ರಿಂಗ್
ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ “ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ”

ಶ್ರೀರಾಮ. ಎಂ

ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ‘ಸಂಕ್ರಾಂತಿ’ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದರೆ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದರ್ಥ. ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಮದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟವರು ಎಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂಬುದರ ಚಿತ್ರಣವೇ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲಾಫಲಗಳ ಚಿತ್ರಣವೇ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ.

‘ಸಂಕ್ರಾಂತಿ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲಗೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಧೈರ್ಯ, ರಾಜನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕೆಚ್ಚು, ಸೋಲಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಟಕ ‘ಸಂಕ್ರಾಂತಿ’ ಯಾಗಲು ಬಸವಣ್ಣನ ಪಾತ್ರವೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೇ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಪಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಉಷಾ ಅವರು ಇಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲದಿಂದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿತಾದುದರಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ರಾಜನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯದ ದೈಶಗಳಿಗೆ ರಾಜನ ಸಮ್ಮತಿ ದೊರಕದಂತಾದಾಗ ಅವರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಜನರಾದರೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿ

ಡಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನರಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು ಹೀಗೆ ಶರಣಾದವರು “ ಕದಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ, ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರೇ ವಿನಃ ಅದರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಶರಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜನಿಗೆ

Correspondence

ಶ್ರೀರಾಮ. ಎಂ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಬಿ.ಬಿ.ಎಂ, ವಿಭಾಗ, ನ್ಯೂಹಾರಿಜನ್
ಕಾಲೇಜು, ಮಾರತ್ತಹಳ್ಳಿ ರಿಂಗ್
ರೋಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು

ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ವೈದಿಕರು, ಜೈನರು ಮತ್ತು ಶರಣರು ಪರಸ್ಪರರು ಮಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರಾಜನಿಗೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹದಗೆಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಕಾರಣರೆಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ಭಾವಿಸಿದನು ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದವು. ಇದರಿಂದ ಬಸವ-ಬಿಜ್ಜಳರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಸ್ನೇಹ ನಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಸವ-ಬಿಜ್ಜಳರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿವಾದ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಈವಿವಾದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ರುದ್ರನೆಂಬ ಶರಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಉಷಾಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು. ಈ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗ ಅತ್ಯಾಚಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಜನಿಗೆ ದೂರನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಈ ದೂರಿನ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ ಬಸವಣ್ಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅರಿವಾಗುವುದರೊಡನೆ ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿಯಿತು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಶರ

ಣ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು,
 “ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ,
 ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲು ಬೇಡ,
 ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಪಡಬೇಡ,
 ಇದಿರ ಹಳಿಯಲು ಬೇಡ,
 ಇದೇ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿ,
 ಇದೇ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ,
 ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವನನೊಲಿಸುವ
 ಪರಿ ”

ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಜಾತಿ,ಭೇದ-ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಯಾವ ಜಾತಿಯವರಾದರೂ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದು; ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ

ಅಶಾಂತಿ ತಲೆದೋರಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನೇ ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ರುದ್ರನೆಂಬ ದಲಿತ ವರ್ಗದವನು ಉಷಾ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ರಾಜನಿಗೆ ದೂರು ಕೊಟ್ಟರು. ದೂರು ಕೊಟ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಉಮಾ, ಸುಮಾ, ರಮಾ ಅವರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಕರೆತಂದಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ರುದ್ರನುಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವರು ಅದೀರರಾಗದೆ ರುದ್ರನ ಪರವಹಿಸಿ ಸುಮಾ, ಉಮಾ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರಕೊಡದೆ ಅಳುವರು. ಈ ಅಳುವಿಕೆಯು ರುದ್ರನು ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿರುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ಭಾವಿಸಿ ಬಸವಣ್ಣನವರೊಡನೆ ವಾದ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಆಗುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವರೇ ವಿನಾ ರಾಜರೊಡನೆ ದನಿಗೂಡಿಸಿ ಶರಣನಾದ ರುದ್ರನನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಸಮಸ್ಯೆ ನಿವಾರಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಧೈರ್ಯವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರೊಡನೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಹರಳಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಅರ್ಥ ಜನರ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ಮೂರ್ಖರಾದ ಜನರು ರಾಜನ ಭವ್ಯ ವೈಭವ ಜೀವನವನ್ನು ಕಂಡು

ಬೆರಗಾಗಿಹಾಡುವರೇ ವಿನಾವೈಚಾರಿಕತೆಯಿಂದ ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿಯುವರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪುಡಿಗಟ್ಟುವುದೇ ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯವೆಂದೂ ಈ ನೀತಿಗೆ ರಾಜನು ಸಹಕಾರ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ತಾವು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಿಗೊಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದು ಧೈರ್ಯ-ತ್ಯಾಗಗಳ ಲಕ್ಷಣವೆನ್ನಬಹುದು.

ಆದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭರವಸೆಯ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತಾಡಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ನಾಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತಾದುದು ಸೋತದ್ದು ಮಾತ್ರ

ದುರ್ದೈವವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನು ರುದ್ರನ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಕರಣವು ಪ್ರೇಮನೋ? ಬಲತ್ಕಾರವೋ? ಎಂಬುದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಲು ಬಯಸಿ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಉಷಾ

ಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ಗಂಭೀರವಾಗಿ 'ಬಲತ್ಕಾರ' ಎಂದು ನುಡಿಯುವಳು. ಇದರಿಂದ ರುದ್ರನು ಸ್ತಂಭೀಭೂತನಾಗುವನಲ್ಲದೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಾತ್ರ ರುದ್ರ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡಿರುವುದು ಉಷಾ ಎಂದೂ, ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಯಾರೂ ನಂಬಲಾರರೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಶರಣನ ಪರ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣ ನವರು ರುದ್ರನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು 'ತಲೆದಂಡ' ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಇದು 'ಕೊಲೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ರಾಜನ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗದೆ ರುದ್ರನು ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕ್ರಾಂತಿ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯ ದಿನವೇ ವಿಘ್ನ ಲಗ್ನವಾಗುವುದು.